

Historia Komitetu Chemii Analitycznej PAN

Komitet Chemii Analitycznej to jeden z 12 komitetów naukowych Polskiej Akademii Nauk (PAN), działający w ramach Wydziału III. W swojej strukturze skupia 10 zespołów reprezentujących wszystkie działy chemii analitycznej. Komitet powołany został w 1975 roku. Swoją historię datuje jednak już od 15 września 1955 roku, kiedy to ustanowiono Komisję Analityczną działającą w ramach Komitetu Nauk Chemicznych Polskiej Akademii Nauk. Była to jednostka stworzona na potrzeby rozwoju chemii analitycznej w okresie powojennej odbudowy Polski. W tamtym czasie nacisk położono na koordynowanie działań pracowników uczelni, tworzonych instytutów naukowych i badawczych oraz przemysłu. Jego nadrzędnym celem było stworzenie podwalin, pod odgrywającą coraz większe znaczenie w rozwoju cywilizacji, a zwłaszcza nauk ścisłych, technicznych i przyrodniczych, nowoczesnej „analitiky chemicznej”.

W okresie powojennym trwały próby odtworzenia stanu sprzed II wojny światowej, przede wszystkim w zakresie kadry naukowej w przedwojennych ośrodkach (Warszawa, Kraków, Poznań) oraz utworzenie nowych uczelni (Wrocław, Toruń, Gdańsk, Gliwice, Lublin). Duże zasługi w realizacji tych celów położył organizator i pierwszy przewodniczący Komitetu prof. dr hab. Wiktor Kemula czł. rzeczn. PAN (1902-1985) z Wydziału Chemii Uniwersytetu Warszawskiego. W okresie tym powstawały również instytuty przemysłowe, w których zaczęły działać zakłady/pracownie, zajmujące się chemią analityczną. Również w akademiach medycznych rozwijała się chemia analityczna na wydziałach farmaceutycznych, jednak nie jako samodzielna dyscyplina, lecz powiązana z chemią nieorganiczną lub z analizą leków.

W Polsce, po 1945 roku warsztat badawczy chemii analitycznej (wyposażenie aparaturowe, czy laboratoryjne) praktycznie nie istniał. Postęp w zakresie zainteresowania chemią analityczną rozpoczął się w początku lat 50-tych ubiegłego wieku. W 1951 roku, w ramach prac związanych z I Kongresem Nauki Polskiej odbyły się spotkania, na których zwrócono uwagę na potrzeby przemysłu w zakresie kontroli jakości produkcji. W gmachu NOT w Warszawie, na konferencji pt. „Narada nad Modernizacją Metod Analitycznych w Przemysle”, pracownicy Głównego Instytutu Chemii Przemysłowej, mgr inż. Jerzy Minczewski i mgr Janina Świętosławska w swoich referatach omówili nowe tendencje i rozwój chemii analitycznej na świecie.

Z inicjatywy wspomnianego wcześniej prof. Wiktora Kemuli organizowano w Katedrze Chemii Nieorganicznej Uniwersytetu Warszawskiego seminaria z zakresu metod spektralnych i elektrochemicznych, w których uczestniczyli zarówno pracownicy różnych uczelni jak i przemysłu. Aby rozszerzyć możliwości działania postulowano utworzenie organizacji o zasięgu ogólnopolskim – co doprowadziło do powołania Komisji Analitycznej.

W skład tej Komisji wchodził przedstawiciele wyższych uczelni (profesorowie Wiktor Kemula, Mieczysław Michalski, Marcei Struszyński) oraz przedstawiciele instytutów naukowych (Instytut Metalurgii – Wacław Chętkowski, Instytut Farmacji – Wanda Dmowska, Instytut Leków – Zygmunt Margasiński, Instytut Chemii Ogólnej – Janina Świętosławska, Główny Instytut Górnictwa – Lidia Wnękowska) oraz Centralnego Urzędu Geologii – Marian Akst.

Komisja powołała do działania specjalistyczne podkomisje – analizy spektralnej, polarografii i chromatografii oraz podkomisje branżowe – analizy metali, analizy surowców mineralnych i zaopatrzenia laboratoriów. W roku 1975 Komisja Analityczna została przekształcona w Komitet Chemii Analitycznej, który bezpośrednio podlegał kierownictwu III Wydziału PAN.

W tym czasie Komitet liczył 35 członków, którzy reprezentowali wyższe uczelnie, instytuty naukowe, branżowe i niektóre zakłady przemysłowe. Skład osobowy Komitetu proponowało Prezydium, a był zatwierdzany przez władze III Wydziału PAN. Komitetowi, tak jak wcześniej Komisji, przewodniczył prof. dr Wiktor Kemula, wiceprzewodniczącym był prof. dr Jerzy Minczewski a sekretarzem doc. dr Stanisław Rubel.

Dynamiczny rozwój i wzrost znaczenia chemii analitycznej datowany jest na lata 1980-2020, gdy przewodniczącymi byli: prof. dr hab. inż. Jerzy Minczewski czł. rzecz. PAN (1916-1995) z Wydziału Chemicznego Politechniki Warszawskiej (kadencja 1980-1992), prof. dr hab. Adam Hulanicki, czł. koresp. PAN (1929-2019) z Wydziału Chemii UW (kadencja 1992-2007) oraz prof. dr hab. inż. Jacek Namieśnik (1949-2019) z Wydziału Chemicznego Politechniki Gdańskiej (kadencja 2007-2015). W latach 2015 - 2020 i 2020-2023, Komitetowi przewodniczył prof. dr hab. Bogusław Buszewski, czł. rzecz. PAN (ur. 1951) z Wydziału Chemii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu i Kujawsko-Pomorskiego Centrum Naukowo-Technologicznego im. prof. Jana Czochralskiego. Obecnie funkcję tę pełni prof. dr hab. inż. Małgorzata Iwona Szynkowska-Jóźwik.

prof. Wiktor Kemula
(1975-1980)

prof. Jerzy Minczewski
(1980-1992)

prof. Adam Hulanicki
(1992-2007)

prof. Jacek Namieśnik
(2007-2015)

prof. Bogusław Buszewski
(2015-2024)

prof. Małgorzata Szynkowska-
Jóźwik (od 2024 -)

Rys 1. Przewodniczący Komitetu Chemii Analitycznej PAN